

FRA

Discriminarea romilor în privința
locuințelor în anumite state
membre ale UE:

O analiză a datelor EU-MIDIS

Octombrie 2009

**Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți
răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre
Uniunea Europeană.**

**Un număr unic gratuit (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Unii operatori de telefonie mobilă nu permit accesul la numerele
00 800 sau pot factura aceste apeluri.

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile
pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

O fișă bibliografică figurează la sfârșitul prezentei publicații.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene, 2010

ISBN: 978-92-9192-544-5

doi: 10.2811/5731

© Comunitățile Europene, 2009

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei

*Proiectare: FRA, Viena
Printed in Belgium*

Tipărit pe hârtie înălbită fără clor

FRA

Discriminarea romilor în privința
locuințelor în anumite state membre
ale UE:

O analiză a datelor EU-MIDIS

Octombrie 2009

DECLINAREA RESPONSABILITĂȚII: Prezentul raport a fost elaborat în temeiul unui contract de servicii încheiat cu FRA. Opiniile exprimate în acest document nu reprezintă în mod necesar o opinie oficială a Agenției, care a comandat lucrarea.

Dacă aveți nelămuriri privind această traducere, vă rugăm să consultați versiunea în limba engleză, care este versiunea originală și oficială a documentului.

Cuprins

SINTEZĂ.....	5
1. INTRODUCERE	8
2. EXPERIENȚE LEGATE DE DISCRIMINARE ÎN PRIVINȚA LOCUINȚELOR	9
3. PERCEPȚII ALE DISCRIMINĂRII	15
4. ANALIZA ALTOR VARIABLE	17
4.1. Statutul personal	17
4.1.1. Statutul de imigrant	17
4.1.2. Afilieră religioasă	17
4.1.3. Articolele de îmbrăcăminte tradiționale/religioase	17
4.1.4. Limb.....	18
4.1.5. Sexul	20
4.1.6. Educația	20
4.1.7. Venitul gospodăriei și încadrarea în muncă.....	22
4.2. Demografia zonei.....	23
4.3. Distribuția percepută a bogăției	25
4.4. Tipul de locuință	26
CONCLUZII	29

Sinteză

Sondajul privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană (EU-MIDIS) a fost efectuat în 2008 în vederea analizării experiențelor și percepțiilor legate de discriminare și victimizare în rândul comunităților etnice minoritare și comunităților de imigranți din UE. În total, au fost intervievați 23 500 de imigranți și membri ai grupurilor etnice minoritare din toate cele 27 de state membre ale UE, inclusiv 3 510 membri ai comunității rome din șapte state membre ale UE în care aceștia constituie o minoritate considerabilă, și anume Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, Ungaria, Polonia, România și Slovacia.

Atunci când au fost întrebați cu privire la *experiențele* lor legate de discriminare în privința locuințelor în ultimii cinci ani, respondenții romi din statele membre au dat răspunsuri variate, de la practic nicio experiență legată de acest subiect în Bulgaria, la un procent de 34% de respondenți care au raportat astfel de incidente în Grecia. 11% din respondenți (N=304) au indicat că au fost victimele discriminării în legătură cu locuințele în ultimele douăsprezece luni.

22% din respondenții care au avut experiențe legate de discriminare au suferit multiple incidente, însemnând cel puțin cinci cazuri diferite. O treime din numărul total de incidente raportate în ultimii cinci ani au avut loc în Grecia.

Trebuie să se acorde atenție interpretării nivelurilor relativ scăzute ale experiențelor legate de discriminare în privința locuințelor în legătură cu alte domenii (de exemplu, ocuparea forței de muncă, sănătate, educație, servicii private) deoarece, la fel ca alți membri ai populației, etnicii romi pot să nu se afle foarte frecvent în căutarea unui apartament pentru închiriere sau cumpărare.

Atunci când au fost întrebați despre *percepția* lor cu privire la răspândirea generală a discriminării pe criterii de origine etnică în țara lor, între 75 și 90% din respondenții romi în cinci din cele șapte state membre unde s-a efectuat sondajul – respectiv Republica Cehă, Slovacia, Ungaria, Polonia și Grecia – au afirmat că aceasta este foarte răspândită sau destul de răspândită. În Bulgaria și România nivelurile *percepute* de discriminare au fost mai scăzute, 36-42%, însă totuși considerabile.

Doar 27% din respondenți cunoșteau legile privind interzicerea discriminării pe motiv de statut etnic sau de imigrant în țara lor în contextul căutării unei case sau a unui apartament pentru închiriere sau cumpărare. Cunoașterea acestor legi nu a reprezentat un indice de precizie pentru raportarea incidentelor în fața autorităților. Probabilitatea ca respondenții să raporteze astfel de incidente a fost foarte mică, 71% din cei care au decis să nu raporteze invocând ca motiv convingerea că nu s-ar lua nicio măsură. Un sfert din respondenți (26%) și-au

exprimat opinia că raportarea ar avea consecințe negative. 16% au menționat teama de intimidare ca motiv principal pentru faptul că nu solicită asistență oficială.

Statutul de imigrant nu a reprezentat un factor important în acest studiu, deoarece marea majoritate a romilor s-au născut în țara de rezidență, având cetățenia acelei țări.

Afilieră religioasă nu a părut să aibă un impact asupra discriminării în privința locuințelor. Totuși, purtarea articolele de îmbrăcăminte tradiționale sau religioase a părut să reprezinte un indice de precizie a incidentelor de discriminare. Deși în număr redus, experiențele legate de discriminare au părut puțin mai numeroase în rândul persoanelor care poartă elemente vestimentare tradiționale.

Genul nu a părut să reprezinte un element de precizie a discriminării în privința locuințelor în rândul romilor.

S-au observat diferențe mari în legătură cu nivelul de studii al romilor. Ca răspuns la întrebarea privind nivelul de studii, 50% din respondenții din Grecia au indicat „fără școală” sau „analfabet”, comparativ cu 1% în Slovacia. Răspunsul tipic cu privire la nivelul de studii în statele membre a fost 6-9 ani, însemnând că majoritatea respondenților au încetat să meargă la școală după ciclul primar. Nivelul de studii a reprezentat un indice de precizie a gradului de conștientizare a respondenților cu privire la legile care interzic discriminarea.

Probabilitatea ca respondenții cu un venit mic al gospodăriei să aibă experiențe legate de discriminare în privința locuințelor a fost de două ori mai mare comparativ cu cei din quartilele superioare. Peste jumătate din respondenții șomeri sau înregistrați ca persoane casnice au indicat experiențe legate de discriminare. De asemenea, probabilitatea experiențelor legate de discriminare a fost mai mare în rândul persoanelor care desfășoară activități independente și persoanelor cu dizabilități. Grecia și Slovacia au prezentat niveluri deosebit de ridicate ale șomajului, cele mai ridicate niveluri ale șomajului fiind observate în Republica Cehă.

54% din respondenți locuiau în zone care puteau fi descrise drept cartiere ocupate predominant de minorități/imigranți. Doar 21% locuiau în cartiere ocupate de populația majoritară. 72% din respondenții din Bulgaria locuiau în cartiere ale minorităților, o cifră similară (66%) fiind observată în România. Polonia a înregistrat cel mai mare număr de respondenți care locuiau în cartiere ocupate de populația majoritară (53%). Probabilitatea ca respondenții din cartierele predominant minoritare să fie victimele discriminării este mai mare. Totuși, aceste rezultate trebuie să fie interpretate cu atenție, deoarece eșantionarea s-a concentrat în special pe zonele cu o densitate mare de persoane de etnie romă.

Intervievatorii au observat că 68% din respondenții din Grecia locuiau în zone cu o distribuție redusă a bogăției. Cifre similare au fost observate în Ungaria, România și Slovacia.

1. Introducere

Acest raport analizează experiențele și percepțiile romilor legate de rasism și discriminare în ceea ce privește accesul la locuințe din perspectiva datelor furnizate de sondajul EU-MIDIS al FRA. Lucrarea examinează motivele pentru care un număr mare de incidente de rasism și discriminare împotriva romilor nu sunt raportate și subliniază nivelul perceput de înțelegere în rândul comunității rome a drepturilor și căilor legale de atac care le stau la dispoziție. Setul de date utilizat în raport este preluat din recentul Sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană (EU-MIDIS). Analiza se limitează la setul de date¹.

EU-MIDIS a fost efectuat în 2008 pentru a analiza experiențele legate de discriminare și victimizare în rândul comunităților de imigranți și ale minorităților etnice în UE. În total, au fost incluși în sondaj 23 500 de imigranți și membri ai grupurilor etnice minoritare din 27 de state membre ale UE, inclusiv 3 510 membri ai comunității rome din șapte state membre: Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, Ungaria, Polonia, România și Slovacia. Utilizând interviurile față în față, EU-MIDIS a colectat informații detaliate de la fiecare respondent, inclusiv sexul, religia, țara de origine, limba, numărul de ani de studii și statutul în ceea ce privește locuința.

Pentru interpretarea constatărilor din acest raport, este important să se aibă în vedere anumiți factori care ar fi putut avea un impact asupra percepțiilor generale ale respondenților la momentul sondajului. De exemplu, înainte de efectuarea sondajului (vara anului 2008), presa din întreaga Uniune Europeană a relatat pe larg o creștere a frecvenței și vizibilității discursurilor împotriva romilor și a incidentelor de rasism și violență împotriva romilor în mai multe state membre ale UE, incluzând Republica Cehă, Ungaria, Slovacia, Finlanda și Italia.

Deși cuantificarea impactului acestor circumstanțe este dificilă, este probabil ca romii din anumite state membre să fi fost influențați negativ de imaginea, mediul sau sentimentul general anti-romi. Este posibil ca unii dintre respondenți să nu fi descris percepții sau experiențe personale legate de discriminare în privința domeniilor vizate de cercetare, ci să fi avut un sentiment sporit de îngrijorare generală care apare în toate aspectele vieții lor. Această situație poate fi valabilă în mod deosebit în statele membre în care a avut loc recent o agravare a violenței și discursurilor împotriva romilor, precum în Republica

---

¹ Acest raport, finanțat și redactat de FRA, a fost elaborat de dl Stephen O'Hare în numele Centrului European pentru Drepturile Romilor (ERRC), Budapesta, și al Pavee Point Travellers Centre, Dublin.

Cehă, Ungaria și Slovacia și poate fi reflectată de constatările de mai jos. În schimb, respondenții din România și Bulgaria ar fi putut indica niveluri în mod disproporționat mai scăzute de discriminare deoarece climatul general în ceea ce privește romii s-a ameliorat după o agravare în urmă cu câțiva ani.

Pentru a prezenta o imagine cuprinzătoare a experienței romilor în legătură cu locuințele în statele membre selectate, această lucrare este împărțită în două secțiuni:

- Experiența romilor în legătură cu discriminarea în privința locuințelor și
- Situația romilor în ceea ce privește locuințele: factori cheie în legătură cu discriminarea.

Interviurile au fost efectuate în perioada mai-iulie 2008. Sondajul a fost efectuat utilizând eșantionarea prin metoda itinerariului aleatoriu la nivel național și, după caz, eșantionarea prin metoda itinerariului aleatoriu în zonele urbane (Grecia, Ungaria). În fiecare dintre cele șapte state membre au participat la sondaj cinci sute de respondenți romi. Respondenților li s-au adresat întrebări cu privire la experiența lor legată de discriminare în privința încadrării în muncă, asistenței medicale, educației, serviciilor financiare, serviciilor de comercializare cu amănuntul, serviciilor sociale, locuințelor și accesului în cafenele, restaurante etc. O descriere detaliată a metodologiei sondajului și a activității pe teren în fiecare stat membru poate fi găsită în Raportul tehnic privind EU-MIDIS².

2. Experiențe legate de discriminare în privința locuințelor

Respondenții au fost întrebați dacă pot prezenta exemple personale de discriminare atât în ultimii cinci ani, cât și în ultimele 12 luni în contextul căutării unei case sau unui apartament pentru închiriere sau cumpărare, din cauza originii etnice minoritare sau provenienței din familii de emigranți. Având în vedere faptul că probabilitatea ca respondenții să caute o locuință nu este frecventă, comparativ cu accesul la servicii sau interacțiunea cu personalul școlar, de exemplu, examinarea unor experiențe mai puțin recente legate de discriminarea în privința acestui aspect este rezonabilă. Din acest motiv, vor fi analizate atât experiențele legate de discriminare din ultimii cinci ani, cât și din ultimele 12 luni.

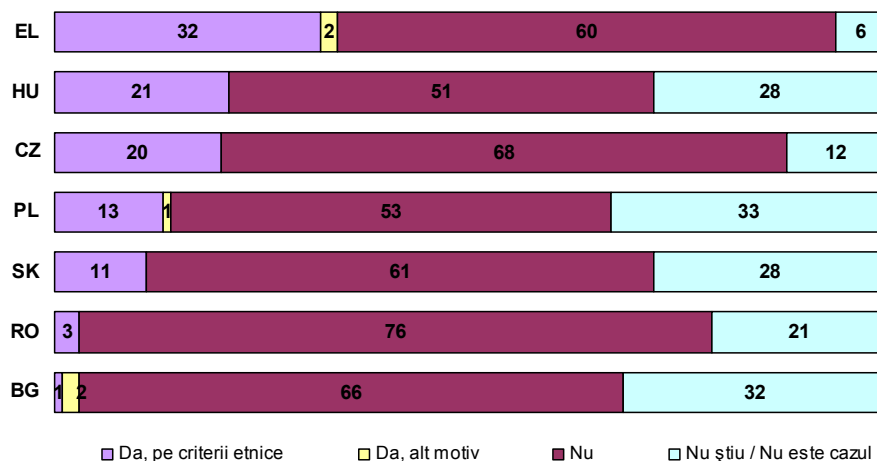
² Raport disponibil la <http://fra.europa.eu/eu-midis> (17.11.2009).

În general, experiențele legate de discriminare în privința locuințelor au fost mai puțin numeroase comparativ cu alte domenii³ și în fiecare stat membru majoritatea respondenților au indicat că nu au avut experiențe legate de discriminare în această privință. Este necesar să se efectueze cu atenție interpretarea nivelurilor scăzute de discriminare în privința locuințelor în legătură cu alte domenii. La fel ca în cazul altor membri ai populației, romii pot să nu caute în mod frecvent o casă sau un apartament pentru închiriere sau cumpărare. Deși intervievații au fost întrebați dacă au avut experiențe legate de discriminare nu doar în ultimele 12 luni, ci și în ultimii cinci ani, chiar și cinci ani este o perioadă relativ scurtă de timp pentru schimbarea unei locuințe. Cu toate acestea, s-a observat o variație considerabilă între statele membre. Aproximativ niciun respondent în Bulgaria și doar 3% în România au indicat că au avut experiențe legate de discriminare în momentul căutării unei locuințe în ultimii cinci ani. Experiențele au fost mai pronunțate în Republica Cehă și Ungaria, unde o cincime din respondenți au indicat astfel de experiențe. Respondenții din Grecia au prezentat cel mai mare număr de experiențe legate de discriminare, o treime indicând „Da” în momentul unei întrebări directe (Figura 2.1).

---

³ În cadrul EU-MIDIS, respondenților li s-au adresat întrebări cu privire la discriminarea suferită în ultimele 12 luni sau în ultimii cinci ani în nouă domenii: 1) în momentul căutării unui loc de muncă, 2) la locul de muncă, 3) în momentul căutării unei case sau a unui apartament pentru închiriere sau cumpărare, 4) de către personalul sanitar, 5) de către personalul serviciilor de asistență socială, 6) de către personalul școlar, 7) la o cafenea, un restaurant sau într-un bar, 8) la intrarea într-un magazin, 9) atunci când au încercat să deschidă un cont bancar sau să obțină un împrumut.

Figura 2.1 Experiențe legate de discriminare în privința locuințelor⁴ în ultimii cinci ani (%)

EU-MIDIS, Q, CCI

Având în vedere nivelurile ridicate de discriminare suferită în cele nouă domenii prezentate, conform ilustrației din figura 2 din recentul *Raport Date în obiectiv: Romii*⁵ al FRA, este rezonabil să se presupună că discriminarea în privința locuințelor are loc, în ansamblu, mai puțin frecvent decât alte forme de discriminare. Aceasta poate avea legătură cu o serie de factori. Statele membre cu populații mari, dispersate sau centralizate de romi pot utiliza strategii variate în ceea ce privește locuințele. Statele membre pot adopta un nivel mai ridicat de măsuri segregate, precum în România și Bulgaria. Cel mai probabil este că respondenții locuiesc de mai mult de cinci ani în actuala locuință sau nu au încercat să își schimbe locuința recent.

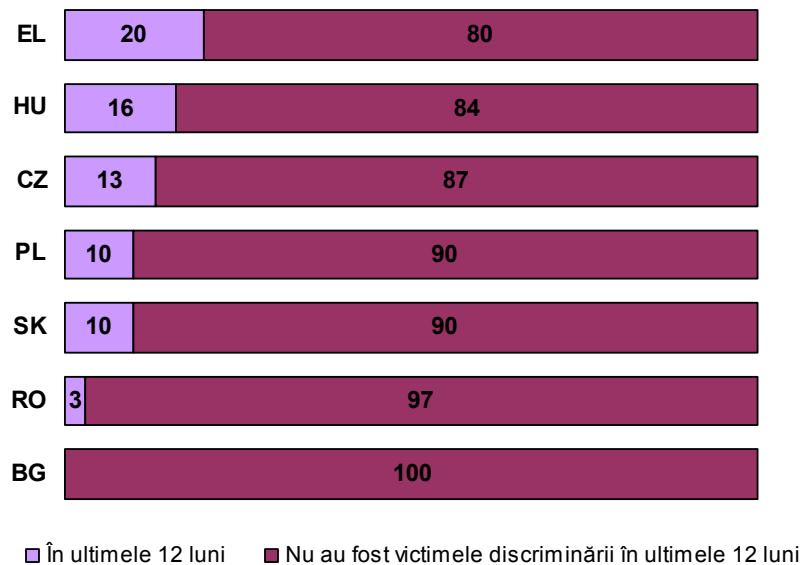
Respondenții care au indicat că au avut experiențe legate de discriminare în privința locuințelor au fost întrebați cât de recent a avut loc experiența respectivă, adică în ultimele 12 luni sau înainte de această perioadă. Peste jumătate din cei care au răspuns „da” au indicat că discriminarea a avut loc în ultimele 12 luni. Încă o dată, în România și Bulgaria au fost observate niveluri foarte scăzute de discriminare, cea mai mare rată fiind observată în Grecia. Faptul că aproximativ jumătate din cei care s-au confruntat cu discriminarea au avut astfel de experiențe în ultimele 12 luni ar putea fi explicat în parte prin probabilitatea ca respondenți să își fi amintit experiențele mai recente, mai

⁴ Explicat ca „în contextul căutării unei case sau unui apartament pentru închiriere sau cumpărare” de către persoane care lucrează într-o agenție publică de locuințe sau de către un proprietar sau agent privat”.

⁵ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (2009), *Date în obiectiv Primul raport: Romii*, <http://fra.europa.eu/eu-midis> (17.11.2009).

degrabă decât printr-o creștere a numărului efectiv de astfel de experiențe în această perioadă de timp.

Figura 2.2 Experiențe legate de discriminare în privința locuințelor în ultimele 12 luni (%)

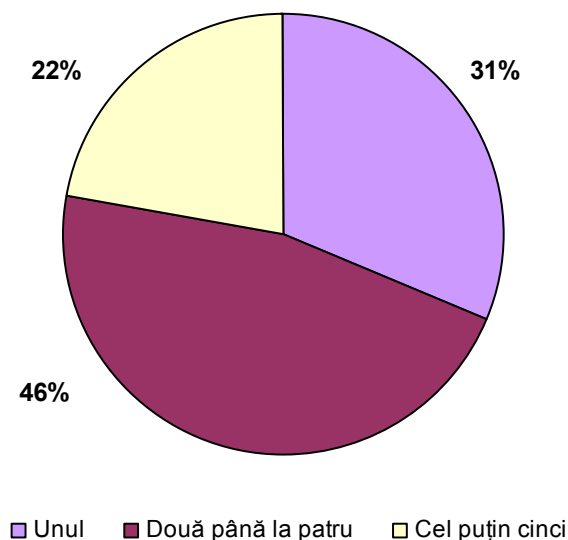

EU-MIDIS, Q. CC2

Aproximativ unul din zece respondenți romi (11%)⁶ din cele șapte state membre au indicat că au suferit acest tip de discriminare în ultimele 12 luni. 70% din aceștia au indicat că s-au confruntat cu acest tip de discriminare de mai multe ori. Aproximativ unul din cinci astfel de respondenți (22%) a indicat că s-a confruntat cu un mare grad de repetiție a discriminării (respectiv cel puțin cinci incidente). Această constatare sugerează că în rândul romilor ar putea exista un grup deosebit de vulnerabil care face cu predilecție obiectul discriminării, motiv pentru care este necesar un răspuns specific la nivel local și regional. Aceasta subliniază nevoia acordării unei atenții deosebite „grupurilor din cadrul grupurilor” care sunt cel mai mult expuse riscului de repetare a incidentelor.

⁶ Numărul total al respondenților din cele șapte state membre care au raportat incidente a fost 304 (fără ponderare).

Figura 2.3 Numărul de incidente de discriminare

EU MIDIS, Q. CC3

Deși cifrele au variat de la țară la țară, în cele șapte state membre aproximativ 2-3% din respondenții care au indicat astfel de incidente au fost victimele discriminării în repetate rânduri. Aceasta reprezintă un alt argument în sprijinul afirmației potrivit căreia pot exista anumite grupuri vulnerabile în cadrul comunităților de romi (tabelul 2.1). În ceea ce privește cele șapte state membre în ansamblu, un sfert din numărul total de incidente raportate au avut loc în Grecia în ultimele 12 luni.

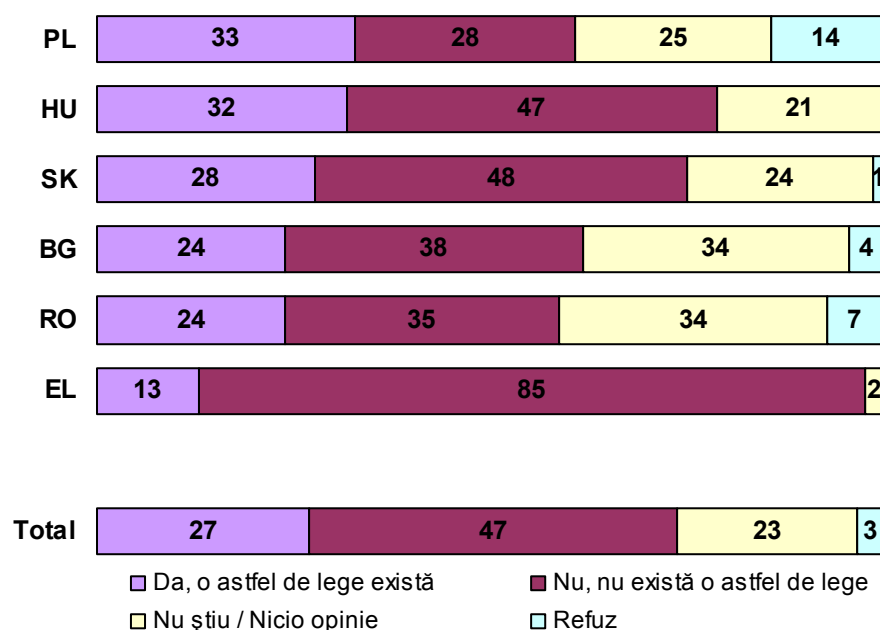
Tabelul 2.1 Experiențe repetate legate de discriminare (ca procent din total)

	EL	CZ	HU	PL	SK	RO	BG
O dată	9	4	3	1	3	1	0
Două până la patru	7	8	9	4	4	1	0
Cel puțin cinci	3	2	3	4	3	1	0
Nu știu / Niciun răspuns	0	0	1	1	0	0	0
Total	20	13	16	10	10	3	0
Nu este cazul	80	87	84	90	90	97	100

EU MIDIS, Q. CC3

Doar un sfert (27%) din toți respondenții au declarat că au cunoștință despre legile care interzic discriminarea pe criterii etnice în contextul căutării unei locuințe. În schimb, jumătate din respondenții care au participat la sondaj (47%) nu cunoșteau nicio lege și alți 23% din respondenți au declarat că nu sunt siguri sau nu a avut nicio opinie. Această tendință a fost evidentă în toate statele membre, cu excepția Greciei, unde doar 13% din respondenți știau că există o astfel de lege, în timp ce 85% au declarat că nu există nicio lege.

Figura 2.4 Conștientizarea cu privire la legile de interzicere a discriminării în contextul închirierii sau cumpărării unui apartament

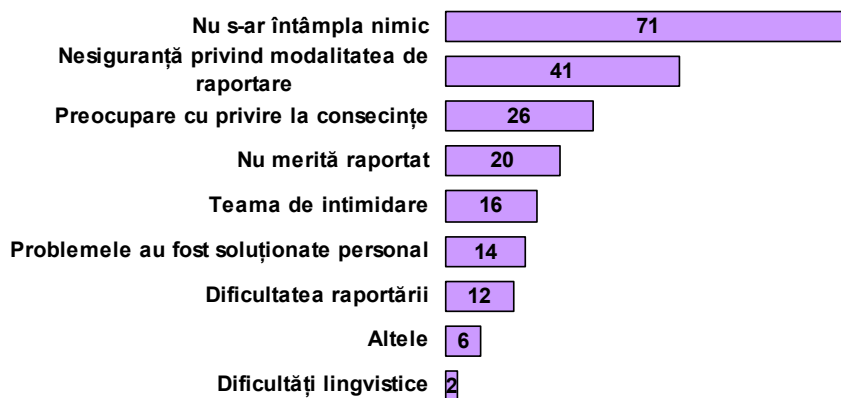

EU MIDIS, Q. B1c

Cunoașterea legilor privind discriminarea nu a părut să reprezinte un factor de precizie în legătură raportarea acestor incidente la organizațiile relevante. Din cei 304 respondenți (fără ponderare) care au avut experiențe legate de discriminare în ultimele 12 luni, doar unul din nouă (11,5%) a ales să raporteze astfel de incidente la organizațiile relevante. Aceasta indică niveluri foarte ridicate de subraportare a discriminării în privința locuințelor în rândul romilor. Marea majoritate a acestora au ales să nu raporteze niciun incident, în mare parte deoarece au considerat că nu s-ar întâmpla nimic în urma raportării. Figura 2.5 prezintă motivele invocate cel mai frecvent de către respondenți.

Figura 2.5 Motive pentru subraportarea cazurilor de discriminare (%)

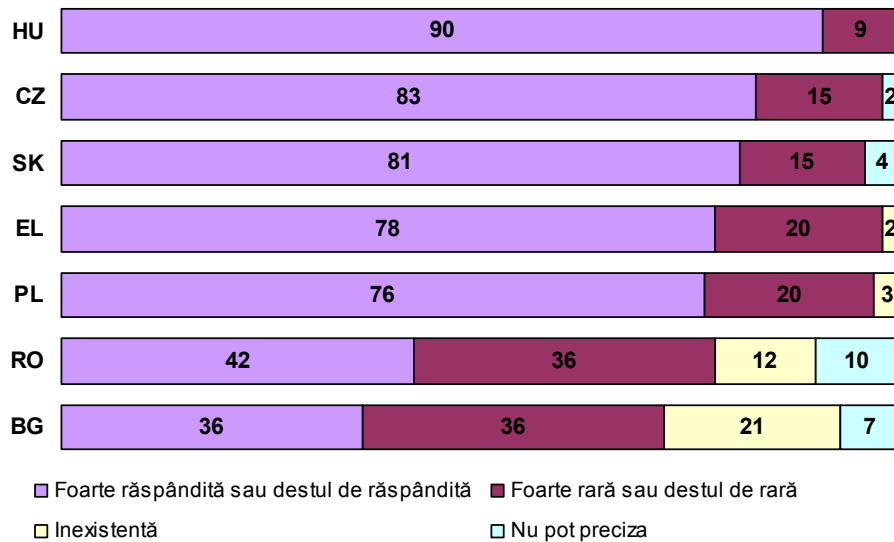
EU-MIDIS, Q. CC5_1-CC5_10

Mulți respondenți au invocat mai multe motive pentru neraportare. Aproximativ trei sferturi au declarat că nu s-ar întâmpla nimic, în timp ce 41% au indicat că nu sunt siguri unde să raporteze aceste incidente. Un sfert din respondenți și-au exprimat, de asemenea, preocuparea cu privire la consecințele raportării discriminării, aproximativ 16% fiind îngrijorați că ar putea să fie victimele intimidării din partea făptuitorilor. Aceasta demonstrează vulnerabilitatea multor romi care se confruntă cu discriminarea. Un număr deosebit de mare de respondenți din Republica Cehă și Polonia au invocat preocuparea cu privire la consecințele negative (44%, respectiv 42%) ca motiv pentru neraportarea discriminării. În Polonia, teama de intimidare a fost, de asemenea, foarte des menționată ca motiv (40%).

3. Percepții ale discriminării

Percepțiile în rândul respondenților din fiecare stat membru cu privire la nivelul de discriminare pe baza originii etnice sau imigrante în toate zonele arată dimensiunea problemei. În general, respondenții romi au raportat niveluri ridicate de discriminare percepută. Potrivit sondajului, cel mai mare nivel raportat de discriminare percepută a fost observat în Ungaria, 90% din respondenți indicând că discriminarea era foarte răspândită sau deosebit de răspândită. Valori la fel de ridicate au fost raportate în Republica Cehă, Slovacia, Grecia și Polonia (Figura 3.1).

Figura 3.1 Percepția răspândirii discriminării pe baza originii etnice sau imigrante (%)

EU-MIDIS Q. A1

În Bulgaria și România, răspunsurile au fost împărțite mai uniform, 36%, respectiv 42%, însă percepțiile discriminării au fost totuși acute. În plus, romii din Bulgaria și România se confruntă cu niveluri relativ ridicate de segregare față de populația majoritară (respectiv locuințe în zone ocupate predominant de romi), nivelul fiind de 72% și, respectiv, 66% în eșantion. Aceasta poate minimiza experiențele legate de discriminare în privința locuințelor, deoarece contactul cu populația majoritară este limitat.

4. Analiza altor variabile

4.1. Statutul personal

4.1.1. Statutul de imigrant

Marea majoritate a respondenților romi intervievați în cadrul sondajului s-au născut în actuala țară de rezidență⁷ (96%) și beneficiază de cetățenia țării respective (99%). Prin urmare, statutul de imigrant nu a reprezentat un factor care să contribuie la experiențele legate de discriminare sau la situația în privința locuinței. Aceste constatări sugerează că statele membre în care s-a desfășurat sondajul EU MIDIS nu au primit un număr semnificativ de migranți romi comparativ cu alte state membre.

4.1.2. Afilierea religioasă

Două treimi (67%) din respondenți au indicat că religia reprezintă un aspect foarte important, fie destul de important în viața lor. Trei sferturi din romii care au răspuns în cadrul sondajului au declarat ca afiliere religioasă religia creștină romano-catolică sau ortodoxă. Figura 3.1 prezintă afilierea religioasă în funcție de statul membru. Utilizând un test Pearson chi pătrat (unde ambele variabile sunt nominale), s-a observat că poate apărea o relație între afilierea religioasă și experiențele legate de discriminare în privința locuințelor în ultimii cinci ani ($p < .001$)⁸. Totuși, este improbabil ca religia să reprezinte un factor de precizie fiabil în ceea ce privește discriminarea în aceste circumstanțe. Un procent semnificativ mai scăzut de romi musulmani au indicat că s-au confruntat cu discriminarea, însă din cei 117 (fără ponderare) romi musulmani identificați în sondaj, 91 (fără ponderare) erau din Bulgaria, unde aproape niciun respondent nu a indicat că s-a confruntat cu discriminare în privința locuințelor.

4.1.3. Articolele de îmbrăcăminte tradiționale/religioase

Deși doar un număr mic de respondenți au indicat că poartă de obicei articole de îmbrăcăminte tradiționale sau religioase în public, a existat o diferență semnificativă în privința celor care au fost victimele discriminării și cei care nu

⁷ În cazul romilor din Republica Cehă ar trebui menționat că unii dintre aceștia s-au născut în fosta Cehoslovacie.

⁸ [$\chi^2(8)=85.647, p < .001$] Recodificat 10, 13, 14 drept „Creștin Alte” Recodificat 20-27 „Islam” ca una dintre variabile, Recodificat 30, 40, 50, 60, 70, 95 ca „Alte”.

au fost victimele discriminării în ultimii cinci ani ($p < .05$)⁹. Tabelul 4.1 indică faptul că probabilitatea ca cei care poartă articole de îmbrăcăminte tradiționale sau religioase să se confrunte cu discriminarea este mai mare decât în cazul celor care nu poartă astfel de articole vestimentare.

Tabelul 4.1 Incidente de discriminare în ultimii cinci ani și tipul de îmbrăcăminte purtat în mod obișnuit %

Discriminare în ultimii cinci ani	Poartă articole de îmbrăcăminte tradiționale /religioase în public	Nu poartă articole de îmbrăcăminte tradiționale /religioase în public
Da	21 (N=43)	17 (N=411)
Nu	49 (N=103)	62 (N=1536)
Niciun răspuns/Niciun contact	30 (N=62)	21 (N=511)
Total	100 (N=208)	100 (N=2458)

EU-MIDIS, Q. BG4*CCI

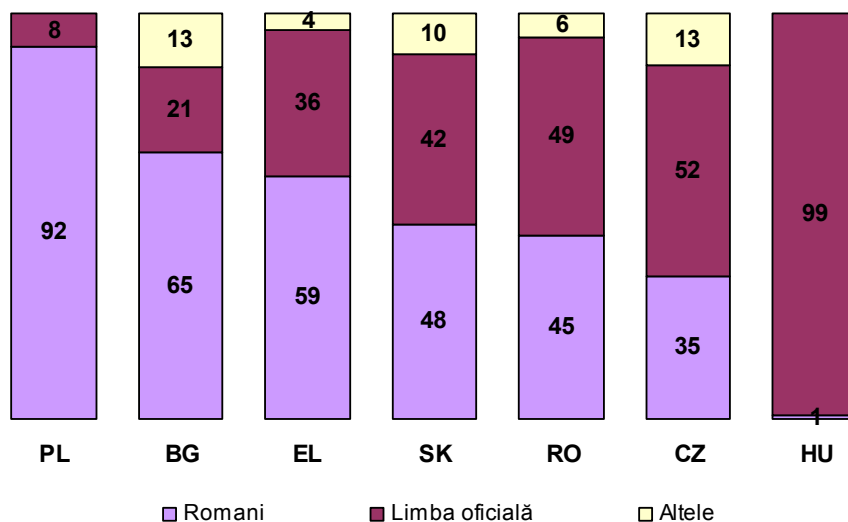
Tabelul 4.1 ilustrează constatările în toate cele șapte state membre. Aproape toți respondenții din România (N. 483, fără ponderare) au afirmat că nu consideră că în cazul lor se aplică aspectul purtării unor articole de îmbrăcăminte tradiționale diferite de cele ale populației majoritare.

4.1.4. Limba

Atunci când li s-a cerut să își identifice limba maternă (adică limba utilizată în familie în copilărie) aproximativ jumătate din respondenți (48%) au indicat limba romani. Cealaltă jumătate a indicat vorbirea limbii țării natale. Respondenții din Polonia au indicat aproape integral limba romani ca limba lor maternă. Doar 1% din romi au afirmat că au crescut vorbind limba polonă. Această situație este total diferită de cea din Ungaria, unde aproximativ toți respondenții au declarat că vorbesc limba maghiară. În România, Republica Cehă și Slovacia, respondenții au fost împărțiți mai uniform între vorbirea limbii romani și vorbirea limbii oficiale a statului (figura 4.1).

⁹ [$\chi^2(1)=5,565, p=.018$].

Figura 4.1 Limba (%)

EU-MIDIS, Q.Bg8_1_NEW

În Republica Cehă, s-a observat o relație semnificativă între prima limbă a respondentului și experiențele acestuia legate de discriminarea în privința locuințelor în ultimii cinci ani ($p < .05$)¹⁰. Probabilitatea ca respondenții a căror primă limbă este limba romani să fie victimele discriminării în privința locuințelor a fost mai mare comparativ cu cei a căror primă limbă este limba cehă (Table 4.2).

Tabelul 4.2 Procentul persoanelor discriminate în ultimii cinci ani în funcție de limba maternă – Republica Cehă (%)

Discriminare în ultimii cinci ani	Limba oficială a statului	Romani	Total
Da	17	27	21
Nu	70	63	67
Niciun contact / Niciun răspuns	12	10	11
Total	100	100	100

EU MIDIS, Q. BG8_1_New*CCI

¹⁰ [$\chi^2(1)=5.665$, $p=.017$] Cramers V = 0.122, $p=.017$ indicând o asociere moderată între variabile. Recodificat bg8_1 elemente NOI 1-20 ca 1=limba oficială, 30=romani. Recodificat CCI elemente 6; 7; 9 ca valori lipsă.

S-a observat, de asemenea, o relație semnificativă între limba maternă și discriminarea în ultimele 12 luni în Grecia¹¹, unde aproximativ 30% din respondenții vorbitori ai limbii oficiale a statului au avut experiențe legate de discriminare în ultimele 12 luni, comparativ cu 15% din respondenții vorbitori de limba romani.

Rezultatele contrastante în privința Republicii Cehe și Greciei sugerează că este necesară o cercetare cantitativă suplimentară detaliată pentru a se înțelege pe deplin modul în care diferențele în privința limbii utilizate afectează experiențele legate de discriminare ale romilor.

4.1.5. Sexul

Sexul nu pare să afecteze experiențele legate de discriminare în privința locuințelor nici în ultimii cinci ani și nici în ultimele 12 luni, atât în urma analizei în toate cele șapte state membre, cât și în urma analizei în fiecare țară.

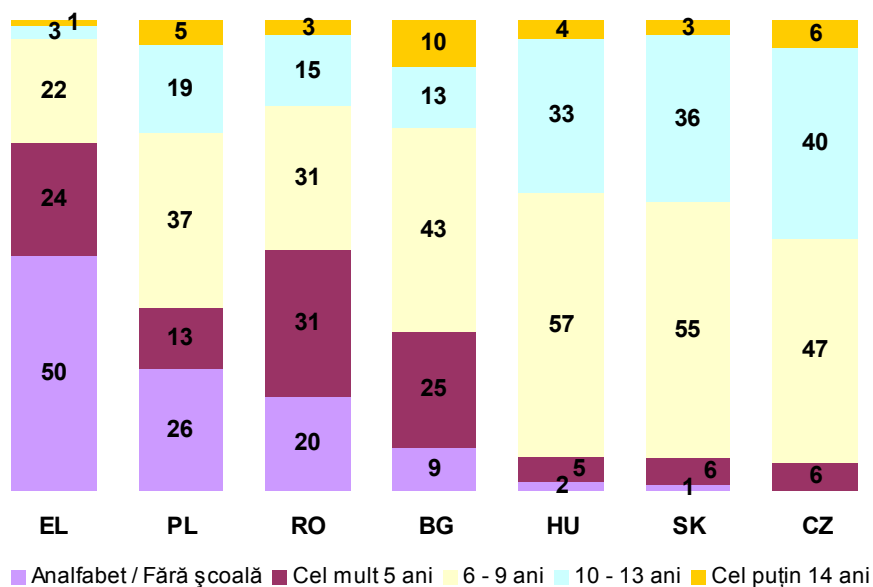
4.1.6. Educația

Respondenților li s-a cerut să indice numărul de ani de studiu. 15% din respondenți au indicat fie că sunt analfabeți, fie că nu au efectuat niciun an de studiu până la momentul respectiv. Ați 16% din respondenți au finalizat mai puțin de cinci ani, în timp ce 40% din respondenți au beneficiat de șase până la nouă ani de educație formală. Doar 4% din respondenți au indicat un nivel de studii depășind 14 ani (respectiv educație superioară și post-universitară). Figura 4.2 ilustrează anii de studiu finalizați de respondenți în statele membre în care s-a efectuat sondajul.

---

¹¹ [$\chi^2(1)=11.162, p=.001$] Cramers V= 0.161, p=.001 indicând o asociere puternică între variabile.

Figura 4.2 Nivelul de studii în funcție de țară

EU-MIDIS BG7

Ratele în ceea ce privește nivelul de studii rămân scăzute în toate cele șapte state membre în legătură cu romii. Niveluri extrem de ridicate ale lipsei totale a educației școlare au fost observate în Grecia, și niveluri ridicate au fost evidente în Polonia și România. Nivelul modal de studii în cele șapte state membre a fost de șase până la nouă ani.

S-a observat o relație semnificativă între nivelul de studii și conștientizarea în rândul respondenților cu privire la legile care prevăd interzicerea discriminării în domeniul locuințelor ($p < .001$)¹². Conștientizarea cu privire la aceste legi a crescut foarte mult de la 24% în rândul respondenților fără educație la 48% în rândul celor cu studii superioare. Nu s-a observat o relație semnificativă între experiența legată de discriminare în ultimii cinci ani și numărul de ani de studiu (tabelul 4.3).

¹² [$\chi^2(4)=54.521$, $p < .001$] Cramers V= 0.146, $p < .001$ indicând o asociere moderată între variabile. Recodificat bg7 0 și 1 ca 1; 5 și 6 ca 5, 94 și 99 ca Lipsă.

Tabelul 4.3 Experiența legată de discriminare în funcție de anii de studiu (%)

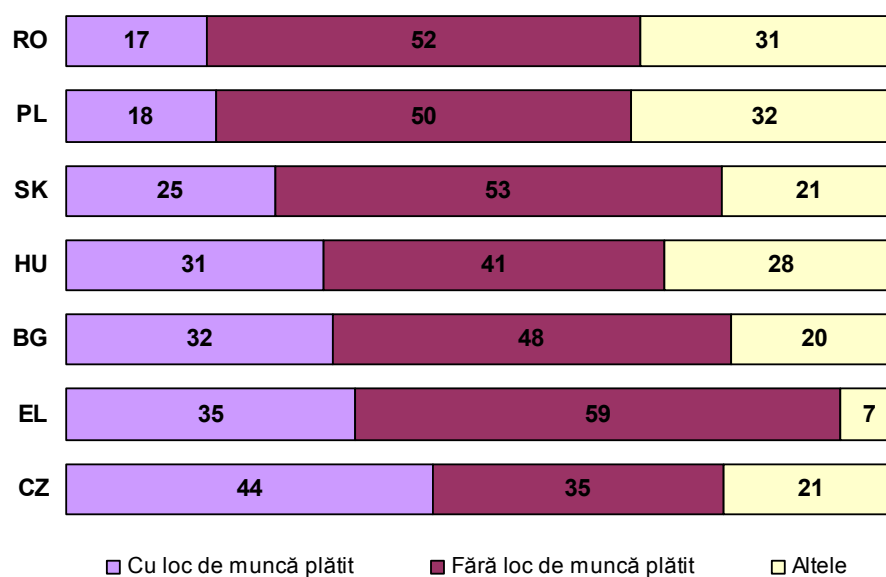
Discriminare	Fără școală / Analfabet	0-5 ani	6-9 ani	10-13 ani	14 + ani
Ultimii cinci ani	22	18	18	17	18
Niciuna	78	82	82	83	82
Total	100	100	100	100	100

EU-MIDIS, Q. BG7*CC1

4.1.7. Venitul gospodăriei și încadrarea în muncă

Statutul respondenților din toate statele membre în ceea ce privește încadrarea în muncă este ilustrat în figura 4.3. Un număr mare de respondenți din fiecare stat membru au indicat că nu au un loc de muncă plătit, erau pensionari, urmau cursuri de formare sau nu lucrau dintr-un alt motiv. Niveluri foarte scăzute ale încadrării în muncă între respondenți au fost observate în România (17%) și în Polonia (18%). În Republica Cehă s-a raportat cel mai mare număr de respondenți cu un loc de muncă plătit (44%) și cel mai scăzut număr de respondenți fără un loc de muncă plătit (35%).

Figura 4.3 Statutul în ceea ce privește încadrarea în muncă în statele membre (%)

EU-MIDIS, Q. BG5

38% din respondenți au raportat venituri pe gospodărie situate în cuartilul inferior, în timp ce alți 22% se încadrează în penultimul cuartil pe scara veniturilor. S-a observat o relație semnificativă între veniturile raportate și experiența legată de discriminare în ultimii cinci ani ($p < .05$)¹³.

S-a observat o relație semnificativă între statutul în ceea ce privește încadrarea în muncă și experiența discriminării ($p < .001$)¹⁴. Probabilitatea ca studenții/stagiarii, pensionarii și persoanele cu loc de muncă plătit, cu normă întreagă, să facă obiectul discriminării a fost mai mică în comparație cu persoanele care desfășoară activități independente, persoanele casnice, șomerii și persoanele cu dizabilități.

Probabilitatea ca respondenții cu loc de muncă plătit, inclusiv respondenții care desfășoară activități independente să se confrunte cu discriminarea repetată a fost mai mare comparativ cu cei fără loc de muncă plătit (tabelul 4.4); totuși, această diferență nu a fost statistic semnificativă.

Tabelul 4.4 Incidente multiple de discriminare în funcție de statutul în ceea ce privește încadrarea în muncă

	Cu loc de muncă plătit	Fără loc de muncă plătit	Altele
Un incident	41	30	20
Două până la patru	36	49	64
Cinci sau mai multe	23	22	16
Total	100	100	100

EU-MIDIS, Q Bg5*CC3

4.2. Demografia zonei

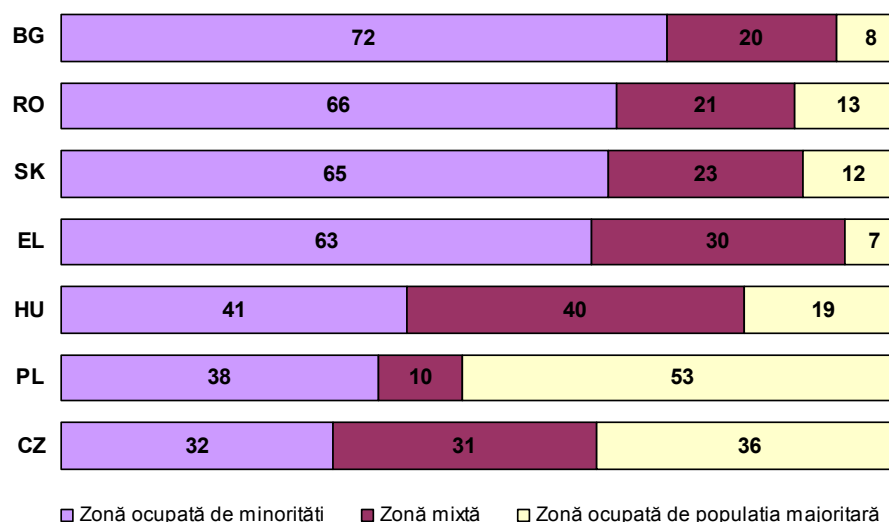
Intervievatorii care au efectuat sondajul EU-MIDIS au stabilit că peste jumătate din persoanele intervievate (54%) în toate cele șapte state membre trăiau predominant în cartiere ocupate predominant de populația minoritară/imigrantă. Un sfert din respondenții romi (25%) locuiau în cartiere mixte, însemnând

¹³ [$\chi^2(3)=7.893, p < .048$] Cramers V= 0,061, $p < .05$ indicând o asociere moderată între variabile.

¹⁴ [$\chi^2(8)=47.828, p < .001$] Cramers V= 0,134 $p < .001$ indicând o asociere puternică între variabile. Recodificat bg5 elemente 5; 10, ca 11.

cartiere ocupate de populația majoră în proporție similară cu cele minoritare, în timp ce 21% locuiau în cartiere ocupate predominant de populația majoritară. Figura 4.4 ilustrează tipul de cartier în toate cele șapte statele membre și prezintă variații considerabile între țări.

Figura 4.4 Tipul de cartier

EU MIDIS, Q. PI01

În statele membre din estul Uniunii Europene au fost observate niveluri ridicate de „segregare” a minorităților/imigranților, Bulgaria înregistrând cel mai ridicat nivel observat (72%). Două treimi din respondenții din România (66%), Slovacia (65%) și Grecia (63%) locuiau în zone predominant minoritare. Polonia a fost singurul stat membru în care s-au înregistrat niveluri considerabile de romi care locuiau în zone ocupate predominant de populația majoritară (53%). În Republica Cehă exista o împărțire destul de clară între cartierele ocupate de minorități, cele ocupate de populația majoritară și cele mixte.

Respondenții care locuiau în zone ocupate predominant de minorități au indicat niveluri ușor mai ridicate ale experiențelor legate de discriminare comparativ cu cei din zonele mixte sau ocupate de populația majoritară (tabelul 4.5). Totuși, diferențele în privința experiențelor legate de discriminare în funcție de zonă sunt relativ mici.

Tabelul 4.5 Tipul de zonă și experiențele recente de discriminare (%)

Zona	Minoritară	Mixtă	Majoritară
Ultimele 12 luni	12	9	10
Nu s-au confruntat cu discriminarea în ultimele 12 luni	88	91	90
Total	100	100	100

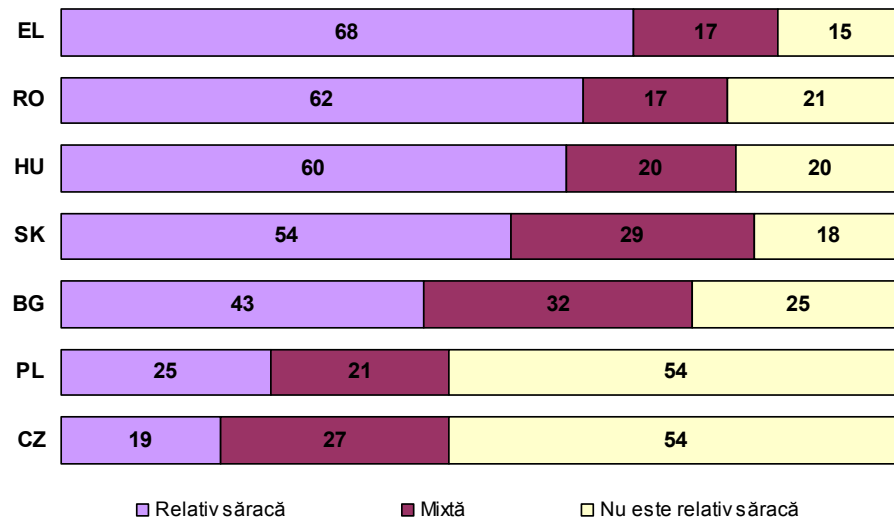
EU-MIDIS, Q. PI01*CC2

4.3. Distribuția percepută a bogăției

Intervievatorii au constatat că aproximativ jumătate din toți respondenții locuiau în zone sărace comparativ cu alte zone ale orașului (47%). S-a observat o corelație puternic pozitivă între tipul de zone (și anume zone ocupate predominant de populația minoritară, zone mixte și zone ocupate predominant de populația majoritară) și distribuția relativă a bogăției comparativ cu alte zone ale orașului ($p < .001$)¹⁵. Deși această constatare nu este neașteptată, aceasta consolidează dovezile potrivit cărora românii continuă să fie marginalizați în comunități segregate și/sau dezavantajate. În acest caz, probabilitatea discriminării este mai mare. Figura 4.6 ilustrează bogăția relativă percepută în zone din toate statele membre.

¹⁵ [$\chi^2(4)=1305.294, p < .001$] Cramers V = 0.431, $p < .001$ indicând o puternică asociere pozitivă între variabile.

Figura 4.6 Distribuția relativă a bogăției într-o anumită zonă, astfel cum este percepută de interviuator

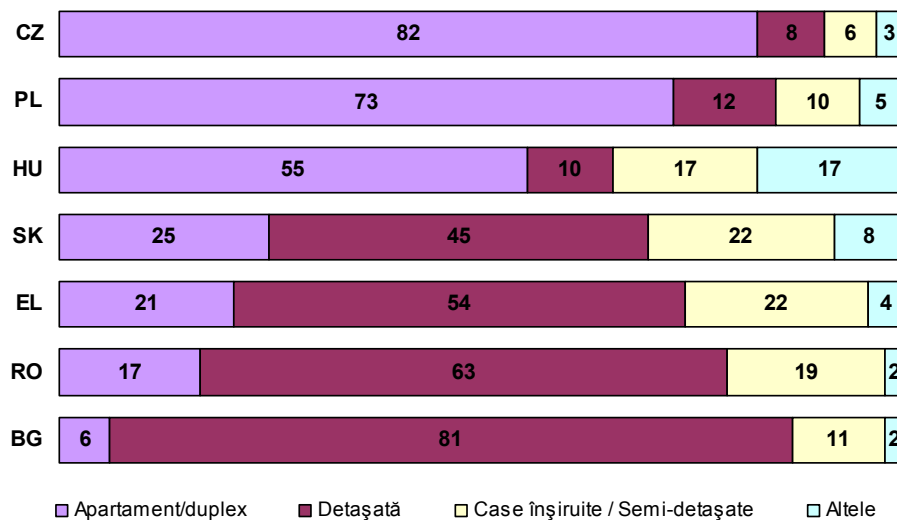
4.4. Tipul de locuință

Respondenții au fost clasificați de către interviuator ca locuind într-o anumită locuință la finalizarea interviului. Locuințele au fost clasificate după cum urmează:

- Apartament/duplex;
- Casă separată detașată;
- Casă într-un complex de construcții înșiruite;
- Casă semi-detașată și
- Altele.

Figura 4.7 detaliază tipul de locuință în fiecare stat membru. Trebuie remarcat că diferitele tipuri de locuințe sunt asociate cu siguranță cu infrastructura specifică în statul respectiv și cu circumstanțele geografice și socio-economice ale respondenților. În acest sens, tipul de locuință poate fi mai puțin util ca indicator al discriminării în statele membre. O analiză specifică fiecărei țări ar putea prezenta informații mai relevante.

Figura 4.7 Tipul de locuință

EU-MIDIS, Q P111

Respondenții din Republica Cehă, Polonia și Ungaria tind să locuiască preponderent în apartamente/duplexuri, cea mai mare concentrație înregistrându-se în Republica Cehă (82%). Respondenții din aceste state membre locuiesc în mare parte în marile zone urbane. În schimb, respondenții din România, Bulgaria și Grecia locuiau în mai mare măsură în locuințe detașate, 81% din respondenții din Bulgaria având astfel de locuințe.

Un aspect important a fost acela că în Grecia s-a observat o relație semnificativă între tipul de locuință și experiențele legate de discriminare ($p < .001$)¹⁶. Majoritatea respondenților locuiau în case detașate iar probabilitatea ca aceștia să fi avut experiențe legate de discriminare în ultimii cinci ani pe criterii de etnicitate a fost mai mare. Tabelul 4.6 arată că probabilitatea ca respondenții care ocupă locuințe cu o densitate mai mare (apartamente, duplexuri sau case înșiruite/semi-detașate) să se confrunte cu discriminarea este mai mare comparativ cu cei care locuiesc în alte forme nespecificate de locuințe.

¹⁶ [$\chi^2(3)=18.805, p < .001$] Cramers V= 0.199 $p < .001$ indicând o puternică asociere între variabile.

Tabelul 4.6 Tipul de locuință și experiențele legate de discriminare în Grecia

Discriminare în ultimii cinci ani	Apartament/ duplex	Casă detașată	Case înșiruite/ semi-detașate	Altele nespecificate
Da	21	39	20	52
Nu	74	59	64	43
Niciun contact / niciun răspuns	5	2	16	5

EU-MIDIS, Q.P111*CC1

Deși tendințe similare au fost observate în Slovacia și în Polonia, numărul efectiv de respondenți care au avut experiențe legate de discriminare a fost prea scăzut pentru a permite o interpretare semnificativă a rezultatelor.

Concluzii

În ansamblu, discriminarea directă în privința locuințelor apare inițial scăzută în comparație cu experiențele de discriminare în rândul romilor în alte zone. Totuși, trebuie să se rețină că acest aspect poate fi influențat de faptul că discriminarea în privința locuințelor poate să nu fie frecventă în general, deoarece persoanele nu caută în mod frecvent o locuință pentru a o închiria sau a o cumpăra.

Experiențele legate de discriminare în privința locuințelor în rândul romilor variază considerabil între cele șapte state membre ale UE în care s-a efectuat sondajul. În sensul acestei concluzii, este important să se aibă în vedere un număr de factori externi: astfel, în cazurile în care sunt percepute niveluri scăzute de discriminare și apar niveluri ridicate de segregare geografică, precum în cazul respondenților din România și Bulgaria, există posibilitatea ca respondenții să nu conștientizeze sau să nu considere experiențele lor actuale sau anterioare drept cazuri de discriminare. Segregarea, în special atunci când determină formarea unei comunități, poate părea normală și, prin urmare, satisfăcătoare. În realitate, aceasta poate fi rezultatul discriminării instituționale care face parte din cadrul social și economic al unui stat și nu se manifestă în mod necesar ca incidente specifice de discriminare. Acesta este un aspect important, deoarece segregarea cu care se confruntă romii este de multe ori rezultatul practicilor de gestionare sau de evitare în vederea limitării posibilităților de interacțiune, de integrare și, în ultimă instanță de discriminare.

Deși incidentele individuale de discriminare din cele șapte state membre în care a fost efectuat sondajul au fost mai pronunțate în regiunile din centrul și sudul UE (precum Republica Cehă, Polonia și Grecia), respondenții respectivi se confruntau în mare parte cu un mai mic grad de segregare și locuiau în zone în mod semnificativ mai bogate și mai integrate. În schimb, nivelurile mai scăzute de discriminare din Europa de Est (România și Bulgaria) au fost însoțite de niveluri mai ridicate ale sărăciei, precum zone mai puțin dezvoltate socio-economic și o rată mai ridicată a șomajului

Este probabil ca nivelurile scăzute ale raportării incidentelor de discriminare să conducă la un nivel scăzut al acțiunilor întreprinse de autorități, iar acest lucru poate confirma la rândul său o percepție potrivit căreia „nu se va întâmpla și nu se va schimba nimic”, care a fost indicată de mulți respondenți ca motiv pentru neraportarea unui incident de discriminare. Nivelurile scăzute ale raportării ascund de autoritățile locale și organismele de monitorizare nivelul real al discriminării. În majoritatea cazurilor, percepțiile și experiențele trăite rămân polarizate. Experiențele privind lipsa acțiunii din partea autorităților statului vor conduce invariabil la sporirea apatiei în rândul comunităților minoritare.

Nivelul ridicat al cetățeniei în rândul respondenților din fiecare stat membru în care s-a efectuat sondajul înlătură preocuparea privind statutul de imigrant/vizele, care poate fi evidentă în rândul romilor din alte state membre, în special atunci când anumitor naționalități li se aplică restricții speciale. În schimb, percepțiile privind consecințele negative și teama de represalii indică existența unei culturi subiacente a represivității în anumite state, în special în cadrul grupurilor mai vulnerabile din rândul romilor. Pentru multe persoane, un cadru de politică antidiscriminare (precum directiva UE privind rasele, legile antidiscriminare și obligațiile de stat) are o importanță mică asupra experiențelor zilnice, indicând în unele cazuri niveluri scăzute ale intervenției statului și o lipsă generală a acțiunilor de încurajare a unei mai mari sensibilizări, în special în ceea ce privește persoanele care sunt expuse unui risc sporit de marginalizare.

Evidențierea dovezilor riscurilor ar trebui să aibă un rol esențial în strategia de inițiere a schimbării pentru comunitățile vulnerabile. Încă o dată, FRA a indicat deficitul de date statistice relevante solide și comparabile privind minoritățile și imigranții la nivel național sau la nivelul Uniunii Europene. Prin EU-MIDIS; FRA a dezvoltat, pentru prima dată în Uniunea Europeană, un set de date cuprinzător privind experiențele și percepțiile migranților și minorităților, inclusiv romii în privința asigurării locuințelor, încadrarea în muncă, educația, sănătatea etc. Beneficiind de această inițiativă, statele membre ar putea ele însele să dezvolte în continuare aceste sondaje care le vor permite să acționeze cu mai mare eficacitate, prin strategii și măsuri concrete în vederea integrării, pe baza unor probe solide.

Comisia Europeană

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene

Discriminarea romilor în privința locuințelor în anumite state membre ale UE:

O analiză a datelor EU-MIDIS

Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas, 2010

2010 - 30 pp, - 21 x 29.7 cm

ISBN: 978-92-9192-544-5

doi: 10.2811/5731

Un mare volum de informații cu privire la Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene este disponibil pe internet. Acesta poate fi accesat prin site-ul FRA (<http://fra.europa.eu>).

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2009

Reproducerea este permisă, cu excepția utilizării în scopuri comerciale, cu condiția ca sursa să fie recunoscută.

Cum vă puteți procura publicațiile Uniunii Europene?

Publicații de vânzare:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- de la librăria pe care o frecvențați, menționând titlul, editura și/sau numărul ISBN;
- contactând direct unul dintre agenții noștri de vânzări. Puteți obține datele de contact ale acestora vizitând <http://bookshop.europa.eu> sau trimițând un fax la +352 2929-42758.

Publicații gratuite:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- la reprezentanțele sau delegațiile Comisiei Europene. Puteți obține datele de contact ale acestora vizitând <http://ec.europa.eu/> sau trimițând un fax la +352 2929-42758.

ISBN 978-92-9192-544-5

9 789291 925445

TK-31-09-228-RO-C

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights

Schwarzenbergplatz 11

1040 - Vienna

Austria

Tel.: +43 (0)1 580 30 - 0

Fax: +43 (0)1 580 30 - 691

E-Mail: information@fra.europa.eu

<http://fra.europa.eu>